

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Borgartún 29, 105 Reykjavík
Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051
Netfang: nel@nel.is
Tilv.: 21120006

Ákvörðun nr. 56/2023

Þann 11. desember 2023 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 56/2023.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi frá [REDACTED], dags. 16. desember 2021. Í erindinu voru gerðar athugasemdir við starfshætti starfsmanna lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu þegar [REDACTED] var stöðvaður af lögreglu vegna meints brot gegn umferðarlögum þann 11. maí 2021 kl. 21:44 á ökutæki með skráningarnúmerið [REDACTED] tók fyrir í erindi sínu að hafa verið að nota farsíma við akstur eins og honum er gefið að sök og var gert að greiða sekt vegna þess. [REDACTED] kvaðst ósáttur við meðferð og afgreiðslu embættisins á málinu.

Nefnd um eftirlit með lögreglu óskaði eftir upplýsingum frá lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu þann 3. janúar 2022.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærum á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumaður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu svaraði beiðni nefndarinnar með bréfi dags. 13. janúar 2022. Þar sem fram kom eftirfarandi:

„Samkvæmt erindinu og gögnum málsins er sakborningur að væna lögreglu um einhverskonar óheiðarleg vinnubrögð. Hann var staðinn að því að tala í síma í akstri og neitar sök og telur lögreglu ekki fara með rétt mál.

Að mati embættisins skarast kvörtunarefnið við sjálf sakarefnið.

Ríkissaksóknari hefur talið að það sé í andstöðu við ákvæði sakamálalaga að samhliða málsmeðferð hjá ákærvaldinu fari fram málsmeðferð hjá öðru stjórnvaldi, eða stjórnarsýslunefnd.

Af þeim sökum munu gögn málsins ekki verða afhent fyrr en embættið hefur lokið meðferð málsins.“

Með dómi Héraðsdóms Reykjaness dags. [REDACTED] var [REDACTED] sýknaður af kröfum ákærvaldsins í málinu. Málinu var áfrýjað til Landsréttar þann [REDACTED] en síðar fallið frá áfrýjun [REDACTED] [REDACTED]

Nefndin fékk afhent gögn vegna málsins frá embætti lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu þann 19. október 2023. Meðfylgjandi voru öll gögn málsins ásamt upptökum úr eyewitness-kerfi lögreglubifreiðar og búkmyndavél lögreglumanns á vettvangi.

3.

Undir valdsvið nefndarinnar fellur hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá líða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaoðryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

4.

Af erindi [REDACTED] er ljóst að kvörtunin felur í sér athugasemdir við starfshætti starfsmanna lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu, þegar þeir stöðvuðu hann vegna gruns um að hafa talað í símtæki við akstur.

Nefnd um eftirlit með lögreglu fór ítarlega yfir erindið og þau gögn sem henni bárust frá lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu. Ekki fellur undir valdsvið nefndarinnar sbr. 1. kafla að endurskoða framkvæmd rannsóknar samkvæmt lögum um meðferð sakamála.

Nefndin bendir á að Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu dró að senda nefndinni gögn þar sem málið var til meðferðar hjá ákærvaldinu og benti nefndinni á að Ríkissaksóknari hefur talið að það sé í andstöðu við ákvæði sakamálalaga að samhliða málsmeðferð hjá ákærvaldinu fari fram málsmeðferð hjá öðru stjórnvaldi, eða stjórnssýslunefnd. Nefndin hefur á því vissan skilning í stórum og erfiðum málum, sér í lagi málum er varða mikla hagsmuni, svo sem skipulagða brotastarfsemi, að gögn séu ekki látin frá sér í slíkum málum. Mál þetta varðar hins vegar afskipti lögreglu af manni sem grunaður var um að hafa brotið gegn 1. mgr. 57. gr., sbr. 1. mgr. 94. gr. umferðarlaga nr. 77/2019. Nefndin bendir á að hlutverk hennar er ekki að skera úr um sekt eða sýknu viðkomandi heldur að skoða háttsemi lögreglumanna á vettvangi og verklag. Yfirleitt er um afmarkaða skoðun að ræða.

Þann [REDACTED] var kveðinn upp dómur í máli [REDACTED] í Héraðsdómi Reykjaness þar sem kvartandi var sýknaður af broti því sem hann var sakaður um og tengist máli þessu. Í niðurstöðukafla dómsins eru störf lögreglu á vettvangi gagnrýnd. Fram kemur að „[þ]rátt fyrir að ákærði neitaði strax sök á vettvangi gerðu lögreglumenn, sem höfðu af honum afskipti, ekkert í því að afla hugsanlegra tiltækra gagna um sekt ákærða til að mynda með því að skoða farsíma hans strax á vettvangi. Með því hefði hugsanlega mátt sjá hvort ákærði hafi verið að nota farsímann skömmu áður en för hans var stöðvuð. Í ljósi neitunar ákærða á vettvangi hefði einnig verið ástæða til fyrir lögreglumennina að athuga hvaða símanúmer var á síma ákærða til að staðreyna hvort upplýsingar ákærða þar um væru réttar. Þegar ákærði hélt mótmælum sínum til streitu við meðferð málsins hjá lögreglu hefði lögreglu að öllum líkindum verið unnt, með samþykki ákærða eða eftir atvikum að fengnum dómsúrskurði, að fá upplýsingar um símanotkun hans hjá viðkomandi fjarskiptafyrirtæki kvöldið sem lögregla hafði af honum afskipti. Þetta var ekki gert og í raun fór engin rannsókn fram á máli ákærða.“ Síðan gagnrýnir dómurinn fulltrúa lögreglustjóra og segir „þeir sem rannsaka sakamál skulu vinna að því að hið sanna og rétta komi í ljós og gæta jafnt að þeim atriðum sem horfa til sýknu og sektar, sbr. 2.mgr. 53. gr. laga nr. 88/2008 um meðferð sakamála. Þetta var ekki gert af hálfu lögreglu enda fór í raun enginn rannsókn fram á málinu eftir vettvangsrannsókn eins og fram er komið.“

Nefndin tekur undir það sem fram kemur í niðurstöðukafla dóms Héraðsdóms Reykjaness nr. [REDACTED], enda kemur það fram í gögnum málsins að kvartandi bauð lögreglu ítrekað farsímann á vettvangi til að sýna fram á sakleysi sitt. Lögreglumennirnir virtu hins vegar þá ósk að vettugi.

Með hliðsjón af því hvernig málsatvikum er lýst í kvörtuninni og þeim gögnum sem nefndin hefur undir höndum, eru vísbendingar um að starfshættir lögreglumannanna samræmist ekki

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

13. gr. lögreglulaga nr. 90/1996 og geti talist áæælisverðir og beinir nefndin þeim tilæælum til Lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu að taka málið til þóknanlegrar meðferðar, sbr. 2. mgr. 35. gr. laga nr. 90/1996.

Niðurstaða

Erindi [REDACTED] er sent Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu til þóknanlegrar meðferðar.

Reykjavík, 11. desember 2023

Skúli Þór Gunnsteinsson
formaður

Kristín Edwald

Þorbjörg I. Jónsdóttir